

MINISTRIA E ARSIMIT DHE SHKENCËS

BYROJA E ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

Programi mësimor

SHOQËRIA

për klasën III

Shkup, 2022

TË DHËNA THEMELORE PËR PROGRAMIN MËSIMOR

Lënda mësimore	Shoqëria
Lloji/ kategoria e lëndës mësimore	I detyrueshëm
Klasa	III (e tretë)
Temat	<ul style="list-style-type: none"> • MËSOJ, MARR PJESË, KAM SUKSES • KUJDESEM PËR VETEN DHE RRETHIN TIM • E DUA SHTETI TIM
Numri i orëve	1 orë në javë / 36 orë në vit
Pajisjet dhe mjetet	<ul style="list-style-type: none"> • Kompjuter, projektor, lidhje interneti; • Foto, ilustrime, revista, gazeta, libra, tekste shkollore etj. për të mbështetur përmbajtjet / aktivitetet në lidhje me temat; • Harta gjeografike e RMV; • Lodra për mbështetje të përmbajtjeve/aktivitetet (makina, varkë, aeroplan, helikopter, tren, etj.);
Normativi i kuadrit arsimor	<p>Punën edukativo-arsimore në klasën e tretë mund ta kryejë personi që ka të kryer për:</p> <ul style="list-style-type: none"> • profesor i grupit klasor, VII/1 ose VI/1 (sipas KMK) dhe 240 ECTS • pedagog i diplomuar, VII/1 ose VI/1 (sipas KMK) dhe 240 ECTS

LIDHSHMËRIA ME STANDARDET KOMBËTARE

Rezultatet e të mësuarit të përcaktuara në programin mësimor çojnë kah përvetësimi i kompetencave të radhës të përfshira me fushën **Shoqëria dhe kultura demokratike** nga standardet kombëtare:

<i>Nxënësi/nxënësja di dhe/ose është i aftë:</i>	
VI-A.2	ta analizojë sjelljen e vet në mënyrë që të përmirësohet, duke vendosur qëllime realiste dhe të arritshme për veprim aktiv në komunitet,
VI-A.3	t'i formulojë dhe argumentojë pikëpamjet e veta, për t'i dëgjuar dhe analizuar pikëpamjet e të tjerëve dhe për t'i trajtuar me respekt, edhe kur nuk pajtohet,
VI-A.5	t'i kuptojë dallimet midis njerëzve mbi çfarëdo baze (gjinia dhe përkatësia etnike, mosha, aftësitë, statusi social, etj.),
VI-A.6	të njohë praninë e stereotipave dhe paragjytimeve të vetja dhe të tjerët dhe të kundërshtojë diskriminimin,
VI-A.7	të njohin manifestimin e dhunës verbale dhe fizike në mjedisin e vet, t'i perceptojë pasojat e dhunës dhe ta kundërshtojnë atë,
VI-A.10	për të mbrojtur veten dhe të tjerët në situata krize dhe fatkeqësish natyrore,
VI-A.11	t'i zbatojë rregullat dhe rregulloret për pjesëmarrje të sigurt në trafik,
VI-A.13	të analizojë konceptin e të drejtave të njeriut dhe të drejtave të fëmijëve, t'i identifikojë rastet e shkeljes së të drejtave dhe të ndërmarrë veprime për respektimin e tyre pa kriter,
VI-A.17	të analizojë ndikimin e mediave të shkruara, elektronike dhe sociale mbi opinionin publik dhe të zgjedh burime të besueshme të informatave mbi të cilat do të bazon pikëpamjet e tij.
VI-A.22	t'i identifikojë dhe respektojë të gjitha simbolet kombëtare të shtetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe të shfaqë ndjenjën e përkatësisë ndaj shtetit
<i>Nxënësi/nxënësja kupton dhe pranon se:</i>	
VI-B. 1	nuk guxon të diskriminojë në bazë të dallimeve midis njerëzve (gjinisë dhe përkatësisë etnike, mosha, aftësitë, statusi social, etj.),
VI-B. 2	të gjithë njerëzit, përfshirë fëmijët, kanë të drejtë të shprehin opinionet dhe pikëpamjet e tyre dhe të marrin pjesë në vendimmarrje në lidhje me nevojat dhe interesat e tyre,

VI-B. 8	çdo qytetar është i detyruar të respektojë ligjet, rregullat dhe rregulloret që rregullojnë sjelljen e njerëzve dhe funksionimin e institucioneve
VI-B. 13	identiteti kombëtar, i cili rrjedh nga përkatësia e shtetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, është një komponent i rëndësishëm i identitetit të të gjithë qytetarëve të shtetit.

Programi mësimor, gjithashtu përfshin kompetencat përkatëse në fushat e Standardeve kombëtare:
Shkrim-leximi digjital, zhvillim personal dhe social, teknika, teknologji dhe sipërmarrje dhe shprehje artistike dhe kultura.

<i>Nxënësi/nxënësja di dhe është i/e aftë:</i>	
IV-A.2	të vlerësojë kur dhe në çfarë mënyre për të zgjidhur një detyrë/problem është përdorimi i nevojshëm dhe efektiv i TIK,
IV-A.5	të përcaktojë se për çfarë informacioni ka nevojë, të gjejë, të zgjedhë dhe të shkarkojë të dhëna digjitale, informacion dhe përmbajtje
IV-A.7	të zgjedhe dhe përdor mjetet e duhura të komunikimit TIK, të ndajë me siguri informacionin, kontaktojë dhe bashkëpunojë me të tjerët në projekte online, në aktivitete shoqërore ose për përdorim personal,
IV-A.8	për të përdorur përmbajtjen digjitale, rrjetet arsimore dhe sociale dhe retë digjitale në një mënyrë të sigurt dhe të përgjegjshme,
V-A.3	t'i identifikojë komponentët e ndryshëm të identitetit të vet që ndërtohet në bazë të përkatësisë në grupe të ndryshme sociale (për shembull, gjinisë, identitetit etnik dhe kombëtar) dhe roleve të ndryshme që ai ka në jetë (për shembull, studenti, djali/vajza),
V-A.4	të vlerësojë aftësitë dhe arritjet e tij/saj (përfshirë pikat e forta dhe të dobëta) dhe mbi atë bazë të përcaktojë përparësitë që do t'i mundësojnë atij/asaj të zhvillohet dhe përparojë,
V-A.5	të njohë emocionet tek vetja dhe tek të tjerët, të perceptojë pasojat e reagimeve të veta emocionale në situata të ndryshme dhe të përdorë strategji të përshtatshme për përballimin e emocioneve,
V-A.6	të vendos qëllime për të mësuar dhe zhvillim personal dhe punë për të tejkaluar sfidat që dalin në rrugën drejt arritjes së tyre,
V-A.7	t'i përdor përvojat e veta për të lehtësuar mësimin dhe për të rregulluar sjelljen personale në të ardhmen,
V-A.8	të organizojë kohën e tij/saj në një mënyrë që do t'i mundësojë atij/asaj të arrijë në mënyrë efikase dhe efektive qëllimet e përcaktuara dhe të plotësojë nevojat e tij/saj,

V-A.9	t'i parashikojë pasojat e veprimeve të veta dhe të veprimeve të të tjerëve për veten dhe për të tjerët,
V-A.10	të zbatojë parimet etike në vlerësimin e të drejtës dhe të gabuarës në veprimet e veta dhe të të tjerëve dhe të shfaqë tipare të virtytshme të karakterit (të tilla si: ndershmëria, drejtësia, respekti, durimi, kujdesi, mirësjellja, mirënjohja, vendosmëria, guximi dhe vetë disiplina),
V-A.12	të përballojë me sukses presionet sociale
V-A.13	të komunikojë me të tjerët dhe të paraqitet në mënyrë të përshtatshme për situatën
V-A.14	të dëgjojë në mënyrë aktive dhe të përgjigjet në mënyrë të përshtatshme, duke treguar empati dhe mirëkuptim për të tjerët dhe duke shprehur shqetësimet dhe nevojat e veta në mënyrë konstruktive,
V-A.15	të bashkëpunojë me të tjerët në arritjen e qëllimeve të përbashkëta, duke ndarë pikëpamjet dhe nevojat e veta me të tjerët dhe duke marrë parasysh pikëpamjet dhe nevojat e të tjerëve,
V-A.16	të njohë problemet në marrëdhëniet me të tjerët dhe të afrohet në mënyrë konstruktive në zgjidhjen e konflikteve, duke respektuar të drejtat, nevojat dhe interesat e të gjitha palëve të përfshira,
V-A.17	të kërkojë reagime dhe mbështetje për veten, por gjithashtu të japë informatë kthyesë dhe mbështetje konstruktive në dobi të të tjerëve
V-A.19	të japë sugjerime, të marre parasysh mundësitë e ndryshme dhe t'i parashikojë pasojat në mënyrë që të nxirren përfundime dhe të merren vendime racionale,
V-A.21	të analizojë, vlerësojë dhe përmirësojë të mësuarit e vet,
VII-A.9	të marrë pjesë aktive në punën ekipore sipas rregullave të miratuara paraprakisht dhe me respekt të vazhdueshëm të rolit dhe kontributit të të gjithë anëtarëve të ekipit,
VIII-A.3	t'i shprehe idetë, përvojat dhe emocionet personale, duke përdorur forma artistike ose forma të tjera të shprehjes krijuese (individuale ose kolektive),
VIII-A.7	të njohë dhe shpjegojë sesi pikat kulturore ndryshojnë me kalimin e kohës dhe në kontekste të ndryshme,
<i>Nxënësi/nxënësja kupton dhe pranon se:</i>	
IV-.1	Shkrim-leximi digjital është thelbësor për jetën e përditshme – e lehtëson mësimin, jetën dhe punën, kontribuon në zgjerimin e komunikimit, krijimtarisë dhe inovacionit, ofron mundësi të ndryshme për argëtim,
IV-B5.3	potenciali i TIK do të rritet dhe duhet të monitorohet dhe përdoret, por gjithashtu që duhet të ketë një qëndrim kritik ndaj besueshmërisë, konfidencialitetit dhe ndikimit të të dhënave dhe informacionit të disponueshëm përmes pajisjeve digjitale,
V-B.1	kujdesi për trupin e vet dhe praktimi i rregullt i aktiviteteve fizike është kusht i rëndësishëm për sigurimin e shëndetit fizik dhe mendor,
V-B.2	njohja e identitetit të vet kontribuon në forcimin e vetëbesimit dhe zhvillimin e personalitetit,
V-B.3	arritjet dhe mirëqenia e dikujt në masë të madhe varen nga puna që investon dhe rezultatet që arrin,
V-B.4	çdo veprim që ndërmerr ka pasoja për të/atë dhe/ose mjedisin e tij/saj,

V-B.5	nga mënyra e qasjes në zgjidhjen e problemeve dhe zgjidhjes së konflikteve varet nga fakti nëse problemet do të jenë të zgjidhshme, respektivisht a do të jenë konfliktet e zgjidhura,
V-B.7	iniciativa, këmbëngulja dhe përgjegjësia janë të rëndësishme për zbatimin e detyrave, për arritjen e qëllimeve dhe për tejkalimin e sfidave në situatat e përditshme,
V-B.8	ndërveprimi me të tjerët është i dyanshëm - ashtu siç ka të drejtë t'i kërkojë të tjerëve që t'i mundësojnë atij/asaj të jetë i kënaqur me interesat dhe nevojat e tij/saj, kështu që ai/ajo ka përgjegjësinë t'u japë hapësirë të tjerëve për të kënaqur interesat e tyre interesat dhe nevojat,
V-B.9	kërkimi i informacionit kthyes dhe pranimi i kritikës konstruktive shpijnë në përparim personal në nivel individual dhe social,
V-B.10	të mësuarit është një proces i vazhdueshëm që nuk përfundon në shkollë dhe nuk kufizohet vetëm në arsimin formal.
VII-B.4	etika e punës, ndjeshmëria kulturore dhe qëndrimi ndaj të tjerëve janë të rëndësishme për krijimin dhe ruajtjen e një klime pozitive pune,
VII-B.5	resurset nuk janë të pakufizuara dhe duhet të përdoren me përgjegjësi

REZULTATET NGA MËSIMI

Tema: **MËSOJ, MARR PJESË, KAM SUKSES**

Numri i përgjithshëm i orëve: **16**

Rezultatet nga mësimi:

Nxënësi/nxënësja të jetë i/e aftë të:

1. të sqarojë se si shteti siguron respektimin e të drejtës për arsimim, cilat janë përfitimet e arsimit dhe si të fitohet një profesion përmes arsimimit;
2. të sqarojë se si duhet mësuar për të arritur sukses në mësim;
3. parashikon pasojat e veprimeve të tij dhe t'i pranon gabimet në sjelljen e tij ndaj të tjerëve;
4. përshkruaj si zgjidhen problemet në grup dhe si merren vendimet në grupore.

Nxënësi/nxënësja zhvillon vetëdije:

5. për nevojën për të mësuar gjatë gjithë jetës;
6. se sukcesi dhe mossukesi në mësim varen nga përpjekjet e veta.

Përmbajtjet (dhe nocionet):

- Kam të drejtë në arsimim (arsimim, shkollë, arsimtar, libër shkollor, fillor, i mesëm dhe arsimit i lartë, shkolla fillore, shkolla e mesme, fakulteti, studenti, profesioni)

Standardet e vlerësimit:

- E identifikon arsimimin si e drejtë e fëmijës dhe shpjegon (përmes një shembulli) se si shteti siguron respektimin e tij.
- Shpjegon (përmes shembujve) të paktën dy përfitime të edukimit.
- Bën dallimin ndërmjet arsimit fillor, të mesëm dhe të lartë sipas dedikimit dhe moshës së nxënësve/studentëve.
- Shpjegon (me shembull) si arsimit të përgatit për një profesion të caktuar.

<ul style="list-style-type: none"> • Kam përgjegjësi për të mësuar (vendosja e qëllimit, përkushtimi, fokusi, suksesi, dështimi) 	<ul style="list-style-type: none"> • Sqaron nëpërmjet një shembulli se si të vendoset një qëllim në të mësuarit dhe shpjegon pse është e rëndësishme ta bëjmë këtë. • Sqaron (përmes shembullit) pse është e rëndësishme të jesh përkushtuar në arritjen e qëllimit mësimor. • Përshkruan përmes shembullit se si të sigurohet përqendrimi në të mësuarit dhe sqaron pse është e rëndësishme ta bëjmë këtë. • Përmes një shembulli, ai përshkruan si kërkohet ndihmë kur diçka nuk mund të mësohet në mënyrë të pavarur dhe pse është e nevojshme të kërkohet ndihmë. • I thekson dhe përshkruan ndjenjat që paraqiten kur përjeton sukses dhe kur përjeton dështim.
---	---

<ul style="list-style-type: none"> I pranoj gabimet në sjelljen ndaj të tjerëve (sjellja, procedura, pasoja, gabimi qëllimshëm dhe i paqëllimshëm) 	<ul style="list-style-type: none"> Sqaron (përmes shembullit) se si të mësohet nga mospasuria e përjetuar. Jep një shembull sjelljeje që ka pasoja negative ndaj të tjerëve. Bën dallimin midis gabimit të qëllimshëm dhe të paqëllimshëm në veprimet ndaj të tjerëve. Sqaron (përmes shembujve) se si injoranca dhe pakujdesia mund të çojnë në gabime të paqëllimta në veprimet ndaj të tjerëve. Sqaron pse gabimet në sjelljen ndaj të tjerëve duhet të pranohen në vend që të injorohen ose mohohen.
<ul style="list-style-type: none"> Marr pjesë në marrjen e vendimeve në grup (problemi, zgjidhja e problemit, stuhi idesh, vendim, vendim në grup, shumicë, konsensus) 	<ul style="list-style-type: none"> I përmend rregullat që vlejnë për zgjidhjen e problemeve në grup dhe sqaron pse duhet respektuar ato. Përshkruan (përmes një shembulli) procesin e marrjes së një vendimi në grup nëpërmjet stuhisë së ideve. I përmend dhe sqaron (përmes shembullit) rregullat që vlejnë gjatë marrjes së vendimeve në grup. Të bëjë dallimin ndërmjet një vendimi të marrë me shumicë dhe një vendimi të marrë me konsensus.
<p>Shembuj të aktiviteteve:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mësuesi shkruan në tabelë fjalinë: “Çdo fëmijë ka të drejtën e arsimimit” dhe sqaron se shteti është i detyruar të garantojnë që kjo e drejtë të respektohet duke krijuar kushte për arsimimin e çdo fëmije. Më pas nxënësit, të ndarë në grupe, marrin një fletë pune në të cilën shkruhen fjalët: shkollë, mësues dhe tekst shkollor dhe nën çdo fjalë, brenda grupit, duhet të shkruajnë si lidhet arsimimi me secilën nga tre fjalitë. Pasi secili grup i prezanton përgjigjet për secilën fjalë veç e veç, zhvillohet një diskutim se si kontribuon shteti për të pasur shkollat, arsimtarë dhe tekste shkollore. Zakonisht arrihet në përfundim se shkollat i ndërton shteti, se mësuesit janë të punësuar nga shteti për të punuar me fëmijët në shkollë dhe i boton tekstet shkollore nga të cilat nxënësit mësojnë. Arsimtari i paraqet (njëra pas tjetrës) fjalitë e mëposhtme: (1) Arsimi ju bën më të zgjuar., (2) Njerëzit e arsimuar jetojnë më gjatë dhe kanë shëndet më të mirë., (3) Të arsimuarit fitojnë më shumë. (4) Miqtë krijohen përmes arsimimit. dhe (5) Arsimi i ndihmon njerëzit t’i realizojnë ëndrrat e tyre. Pas çdo fjalie, nxënësit, të ndarë në grupe, gjejnë argumente përse fjalja është e saktë dhe më pas i ndajnë argumentet në një diskutim të hapur që çon në përfundimet e radhës: (1) gjatë arsimimit, njeriu mëson shumë gjëra gjithashtu mëson se si të përdor mendjen për të zgjidhur problemet, (2) arsimi i ndihmon njerëzit të mësojnë se si të kujdesen për shëndetin e tyre, (3) punët me pagesë më të mirë kërkojnë një arsim të lartë, (4) në shkollë dhe jashta shkollës me shokët që shoqëroheni krijoni miqësi (5), ose për të pasur shtëpi më të bukura dhe familje të lumtura, ata duhet të marrin një arsim adekuat. 	

Arsimtari shkruan në tabelë (njëra poshtë tjetrës) nivelet e arsimit: arsimi fillor, arsimi i mesëm, arsimi i lartë. Më pas fillon një diskutim me të gjithë nxënësit për pyetjet e radhës:

- Në çfarë shkolle mësoni ju?

-Si quhet arsimi që fitohet në këtë lloj shkolle?

- A njihni dikë që mëson në gjimnaz? Si quhet shkolla ku ai ndjek mësimin? Çka është ndryshe nga shkolla fillore?

Si quhet arsimi që merret atje?

- A njihni dikë që studion në fakultet apo dikë që ka mbaruar fakultet? Cili është emri i atij fakulteti? Çfarë do të ndodhë kur të përfundojë/ çfarë bën pasi të përfundojë? Si quhet arsimi që merret atje?

Pasi t'u përgjigjeni pyetjeve për çdo nivel, shkruani përgjigjet në tabelë për emrin e institucionit në të cilin është fituar arsimi i deklaruar. Diskutimi vazhdon me pyetje që kërkojnë të përcaktojnë moshën e nxënësve/studentëve në secilin prej niveleve (dhe përgjigjet përfundimtare shkruani në tabelë):

- Në çfarë moshe fillon dhe mbaron arsimi fillor?

- Në çfarë moshe fillon dhe mbaron arsimi i mesëm?

- Në çfarë moshe filloni të studioni në fakultet?

Diskutimi vazhdon me pyetje rreth dedikimit të çdo niveli arsimor:

- Çfarë lloj njohurish fitohen në arsimin fillor? (Përfundimi i pritshëm: njohuri themelore që ndihmojnë për të vazhduar arsimin)

- Çfarë njohurish fitohen në arsimin e mesëm? (Përfundimi i pritshëm: ose fiton një profesion specifik me të cilin mund të punojë ose merr njohuri që ndihmojnë për të vazhduar në arsimin e lartë)

- Çfarë lloj njohurish fitohen në arsimin e lartë? (Përfundimi i pritshëm: fitohet një profesion i caktuar me të cilin mund të punohet)

• Nxënësit ndahen në grupe. Brenda grupit, secili nxënës thotë se çfarë do të donte të bëhej kur të rritet. Përmes diskutimit në grup, nxënësit theksojnë se çfarë lloj arsimit (të mesëm ose të lartë) duhet të fitojnë në mënyrë që të jenë në gjendje të merren me atë profesion. Më pas secili grup ndan profesionet e tij të dëshiruara dhe arsimtari i shkruan ato në tabelë, pas së cilës të gjithë së bashku

nxjerrin përfundimin se cilat profesione janë të dëshiruara nga më shumë fëmijë. Në fund, secili grup ndan supozimet e tyre për arsimin përmes të cilit fitohen profesionet e përmendura dhe përmes një diskutimi të hapur, me ndihmën e arsimtarit jepen përfundimet se cilat janë përgjigjet e sakta.

- Nxënësit, të ndarë në grupe, nxjerrin një nga kartelat në të cilat përshkruhen dy situata - një situatë tregon një nxënës që ka dështuar në diçka (për shembull, merr rezultat të keq në test, nuk di të zgjidhë të gjitha detyrat e shtëpisë, nuk arrin të shënojë asnjë goditje në orën e edukatës fizike), por nuk shqetësohet fare dhe vazhdon të bëjë diçka që nuk ka lidhje me arsimin (p.sh. luan lojëra në tablet gjatë gjithë ditës, luan futboll në shesh lojërash, shikon filma vizatimorë në televizion) ndërsa në situatën tjetër tregohet një nxënës tjetër që dështoi në të njëjtën gjë, por vendosi një qëllim konkret për t'u përmirësuar (p.sh., për të arritur një rezultat më i mirë në testin tjetër, të mësosh të zgjidhësh të gjitha detyrat e shtëpisë, të mësosh të shënosh të paktën një goditje basketboll nga tre gjuajtje). Së pari, secili grup shkruan se çfarë mendojnë se cili nga dy nxënësit do të jetë i suksesshëm në të ardhmen me atë që mësojnë më shumë dhe ofron zgjidhje se si nxënësi i dytë mund të arrijë qëllimin që ka vendosur. Më pas të gjitha grupet i prezantojnë situatat e "tyre" dhe si kanë arritë deri te përgjigjet. Në fund, përmes një diskutimi të hapur, arrihet në përfundimin se vendosja e një qëllimi në mësim ndihmon për të arritur suksesin në atë mënyrë që të përcaktohet se si të arrihet deri te qëllimi dhe të përkushtohet ndaj tij, pavarësisht vështirësive që do të hasen.

- Çdo nxënës merr një fletë pune me të paktën 30 detyra të lehta matematikore (p.sh. $2+3=_$, $5-2=_$). Gjatë periudhës 2-minutëshe ndërsa ata janë duke punuar në detyrat, ai u bën atyre një sërë pyetjesh (p.sh., Kush dëshiron të shkojë me pushime në det? Kush dëshiron të ngasë një motor kur të rritet?, Pse fëmijëve nuk u pëlqen të hanë spinaq?) dhe pret përgjigje. Pasi të mbarojë koha, ai i drejton ata të godasin një vijë nën detyrën e fundit të zgjidhur dhe i pyet se sa detyra arritën të zgjidhnin. Pastaj ata vazhdojnë të zgjidhin detyrat, por këtë herë në heshtje.

Pas 2 minutash, i ndalon, u rekomandon të tërhiqin një vijë nën detyrën e fundit të zgjidhur dhe i pyet se sa detyra kanë arritur të zgjidhin

tani. Më pas diskutohet pse herën e parë zgjidhët më pak detyra sesa herën e dytë dhe bashkërisht arrihet në përfundimin se pyetjet që ai

ua dha herën e parë i ka shpërqëndruar dhe nuk u ka lejuar të fokusoheshin në detyrat. Së fundi, nxënësit japin shembuj të shpërqendrimeve kur mësojnë në shtëpi (p.sh. telefon, televizor, duke folur me të shtëpisë) dhe së bashku vendosin se si të sigurohen që

të jenë të përqëndruar gjatë të mësuarit në mënyrë që të mësojnë më shpejt.

- Arsimtari njofton se do të kërkojë mendimin e tyre se nga kush mund të kërkojnë ndihmë kur nuk mund të mësojnë vetë diçka. Më

pas ai lexon/paraqet (njëra pas tjetrës) mundësitë e radhës: (1) nga mësuesi/mësuesja, (2) nga një vëlla më i vogël ose motër më e vogël,

(2) nga një prind, (4) nga një shok klase që nuk mund ta mësojë vetë. Pas çdo mundësie të paraqitur, nxënësit ngrenë dorën me gishtin e

madh lart (☝) nëse janë dakord, pra me gishtin e madh poshtë (☞) nëse nuk pajtohen me të dhe më pas japin një sqarim pse janë dakord/nuk pajtohen. Në fund, përmes një diskutimi të hapur, konstatohet se nga kush mund të kërkohet ndihmë dhe si ta bëjnë atë.

- Nxënësit, të ndarë në grupe, marrin një fletë pune me dy grupe rrathësh bosh. Në një grup rrathësh, ata duhet të vizatojnë (nëpërmjet shprehjes së fytyrës) dhe të shkruajnë ndjenjat që lindin kur përjetojnë sukses (p.sh. gëzim, krenari), dhe në grupin e dytë, ndjenjat që lindin kur përjetojnë mosp sukses (p.sh. trishtim, zhgënjim). Më pas secili grup i paraqet dhe i përshkruan ndjenjat e shfaqura të lidhura me suksesin dhe kur të gjitha grupet përfundojnë, prezantohen dhe përshkruhen ndjenjat që lidhen me dështimin. Në fund arsimtari i shkruan në tabelë (në kolona të veçanta) të gjitha ndjenjat për të cilat nxënësit do të bien dakord (në një diskutim të hapur).
- Arsimtari paraqet një situatë në të cilën përshkruhet një nxënës i cili përjeton mosp sukses edhe pse ka bërë përpjekje për të mësuar (p.sh.: ka bërë një test të keq matematike edhe pse një ditë më parë një orë i ka ushtruar detyrat). Përmes një diskutimi të hapur, analizohet se çfarë kontribuoi për dështimin dhe ofrohen zgjidhje se si nxënësi mund ta përdorë mosp suksesin për të arritur sukses. Më pas nxënësit japin shembuj të ngjashëm nga përvoja e tyre kur përjetuan për herë të parë mosp suksesin, pastaj si mësuan nga kjo për ta kthyer mosp suksesin në sukses. Në fund, përmes një diskutimi të hapur, bashkërisht arrihet në përfundimin se mosp sukcesi nuk duhet të na bëjë të dorëzohemi, por përkundrazi na motivon të vazhdojmë të punojmë derisa të arrijmë sukses.
- Nxënësit, të ndarë në grupe, krijojnë dhe përshkruajnë një situatë në të cilën një nxënës bën diçka që ka pasoja negative ndaj nxënësve të tjerë në klasë (p.sh. ai thyen dritaren dhe të gjithë duhet të paguajnë për të, fsheh sfungjerin dhe ata nuk kanë asgjë që ta fshijnë]tabelën, harronë të sjell një libër nga i cili duhej të mësonin në klasë, etj.). Më pas secili grup lexon "situatën e tij", a nxënësit e grupeve të tjera zbulojnë se cila është procedura dhe cila është pasoja negative e shkaktuar nga pasoja dhe sqarojnë pse mendojnë se pasoja është negative. Pas çdo situatë të lexuar, mësuesi pyet nëse procedura e përshkruar është një gabim i qëllimshëm apo i paqëllimshëm në sjellje dhe kërkon nga nxënësit të sqarojnë pse e konsiderojnë atë të qëllimshme/të paqëllimshme. Pas prezantimeve të të gjitha situatave dhe diskutimeve rreth tyre, zhvillohet një diskutim i hapur për të konkluduar se njerëzit bëjnë gabime në sjelljes që herë janë të qëllimshme e herë të paqëllimshme.
 - Arsimtari u kërkon nxënësve të paraqesin shembuj nga përvoja (personale ose të tjerë) të gabimeve të paqëllimshme në sjelljen ndaj të tjerëve që janë bërë për shkak të: (1) injorancës - pa e ditur se do të kenë pasoja negative dhe (2) pakujdesisë - pa i kushtuar vëmendje ndaj pasojave. Në një diskutim të hapur, arrihet në përfundimin se duhet bërë më shumë kujdes që të mos bëhen gabime që do të kenë pasoja negative për të tjerët.
 - Në njërin skaj të klasës vendoset një fletë me “Nuk jam dakord” dhe në skajin tjetër një fletë me “Jam dakord”. Arsimtari shkruan në tabelë fjalinë e radhës: “Çdo sjellje e bërë gabimisht ndaj të tjerëve me pasoja negative duhet të pranohet”. Nxënësit vendosen në të dy skajet e klasës në varësi të faktit nëse janë dakord ose jo me fjalinë. Pastaj, më shumë nxënës nga ata që janë dakord dhe ata që nuk pajtohen sqarojnë mendimin e tyre. Në fund, zhvillohet një diskutim i hapur për të konkluduar se kushdo që nuk e pranon se e ka bërë atë (mohimin) ose pretendon se nuk e di pasojën (injoron) po bën një gabim të mëtejshëm që mund të shmanget nëse e

pranon gabimin dhe kërkoni falje për atë që ka bërë.

• Arsimtari u paraqet nxënësve një situatë në të cilën arsimtarja i përfshin të gjithë nxënësit e klasës së saj për të zgjidhur një problem që prek të gjithë ose pjesën më të madhe të klasës (p.sh., shumë shpesh, një pjesë e madhe e plehrave përfundon rreth koshit të plehrave, në vend që të hudhet në të). Pastaj ajo drejton një diskutim mbi pyetjen se përse mësuesja dëshiron që të gjithë nxënësit të marrin pjesë në zgjidhjen e problemit, për të arritur në përfundimi se është një problem që ka të bëjë me të gjithë grupin (p.sh. klasa është një hapësirë që u përket të gjithë nxënësve dhe hapësira e tyre duhet të mbahet e pastër dhe e rregullt). Më pas, nxënësit marrin rekomandim që të imagjinojnë se problemi i përshkruar ka të bëjë me klasën e tyre dhe se ata duhet ta zgjidhin atë së bashku. Të ndarë në grupe atyre u jepet një fletë pune me shumë pohime për të cilët duhet përgjigjur E vërtetë/E gabuar, duke pasur parasysh si duan të jetë mënyra e zgjidhjes së problemit.

- Propozimet për një zgjidhje të mundshme duhet dhënë nga arsimtari. (Përgjigja e pritshme: E gabuar - nxënësit duhet të japin, dhe arsimtari duhet vetëm t'i inkurajojë ata) Të gjithë duhet të dëgjojnë me kujdes çdo propozim. (E saktë - injorimi ose tallja e një propozimi i pengon të gjithë nxënësit të marrin pjesë në dhënien e propozimeve)
- Asnjë propozim nuk duhet të akuzojë askënd. (E vërtetë – në vend që të zgjidhet problemi, diskutimi do të kthehet në akuza të ndërsjella);
- Arsimtari duhet të shkruajë në tabelë vetëm sugjerimet e mençura. (E gabuar - të gjitha propozimet shkruhen në tabelë, pavarësisht sa të mençura duken);
- Duhet zgjedhur propozimi që çon në zgjidhjen e problemit. (E vërtetë - gjatë përzgjedhjes, të gjitha sugjerimet që nuk çojnë në një zgjidhje shpërfillen);
- Të gjithë nxënësit duhet të marrin pjesë në zbatimin e zgjidhjes. (E vërtetë – pa pjesëmarrjen e të gjithëve, zgjidhja nuk do të jetë e përhershme);
- Të gjithë nxënësit duhet të pajtohen me zgjidhjen e zgjedhur. (E vërtetë - dikush që nuk është dakord me vendimin nuk mund të pritët të marrë pjesë në zbatimin e tij).

Arsimtari pyet, si grupet iu përgjigjën pohimeve (një nga një) dhe pas çdo konstatimi grupet japin një sqarim për përgjigjet e tyre, ndërsa në një diskutim të përbashkët konkludohet në drejtim të përgjigjeve të pritshme të mësipërme.

Në fund zhvillohet një diskutim përmes të cilit përcaktohen rregullat e zgjidhjes së përbashkët të problemeve: (1) Të gjithë marrin pjesë në kërkimin e zgjidhjes, (2) Të gjitha propozimet shkruhen në tabelë dhe asnjë propozim nuk kritikohet, dhe (3) Zgjidhja rrjedh nga propozimet e ofruara me të cilat të gjithë dakordohen.

- Arsimtari shkruan në tabelë "Ku dëshironi të shkojmë në shëtitje?" dhe fillon procesin e stuhisë së ideve për të arritur në vendim grupi. Gjatë procesit, ai sigurohet që të respektohen të gjitha rregullat që vlejné për zgjidhjen e problemeve në grup.

Procesi zhvillohet në disa faza:

- (1) Të gjithë nxënësit ofrojnë ide që arsimtari i shkruan në tabelë,
- (2) Mësuesi i vendos kriteret për vlerësimin e ideve (p.sh. që mund të arrihet në këmbë, se ka një fushë të rrafshët dhe të gjerë në të cilën do të organizohen lojëra të përbashkëta etj.),
- (3) Idetë e renditura lexohen një nga një dhe zgjidhen ato që plotësojnë kriteret (rekomandohet të nënvizohen në tabelë) dhe
- (4) Zgjidhet një ide ose një kombinim i ideve që plotësojnë kriteret dhe sëbashku me deklaratime individuale (duke ngritur gishtin lart-☝ për marrëveshje, ose poshtë-☞ për mosmarrëveshje) vendoset se cila ide ose kombinim idesh do të pranohet si vendim përfundimtar. (Nëse vendimi nuk mund të merret me konsensus, ai merret me votim) Pas përfundimit të procesit të diskutimit

me

nxënësit, fillon faza e përmbledhjes së vendimarrjes:

1) Të gjithë nxënësit ofrojnë ide që janë të regjistruara në tabelë, (2) Përcaktohen kriteret për vlerësimin e ideve, (3) veçohen idetë që plotësojnë kriteret dhe (4) nga idetë e nxjerra, përmes deklaratave individuale të nxënësve formohet vendimi i grupit. Më pas mësuesi/ja shkruan në tabelë: "Vendimi me konsensus" dhe "Vendimi me shumicë votash" dhe shpjegon se çfarë do të thotë njëri dhe çfarë do të thotë tjetri dhe shtron pyetjen "Pse është më mirë të merret një vendim me konsensus sesa me shumicë votash të nxënësve?" për të konkluduar se vendimmarrja është më mirë me konsensus sepse të gjithë do ta respektojnë vendimin e marrë në atë mënyrë.

Në fund, nxënësit, të ndarë në grupe, marrin një fletë pune me rregulla të shkruara për marrjen e një vendimi në grup: (1) Të gjithë marrin pjesë në dhënien e ideve, (2) Të gjitha idetë shkruhen në tabelë dhe asnjë nuk kritikohet, dhe (3) Nga idetë e ofruara, nxjerret vendimi i grupit. Sipas secilës prej rregullave të ofruara, shkruani nëse është respektuar kur ata vendosën të shkojnë në një shëtitje dhe japin një shembull përmes të cilit mund të shihet. Për çdo rregull (një nga një) secili grup paraqet përgjigjet e tij.

Tema: **KUJDESI PËR VETEN DHE MJEDISIN TIM**

Numri i përgjithshëm i orëve: **7**

Rezultatet nga mësimi:*Nxënësi/nxënësja të jetë i/e aftë të:*

1. emërton objekte të rrezikshme, dukuri, kafshë, bimë dhe situata me persona të panjohur dhe shpjegon se si të mbrohet prej tyre;
2. përshkruan mënyrat e kujdesit për kafshët shtëpiake dhe bimët në mjedis dhe bënë dallimin e duhur dhe jo të duhur të kafshëve endacake.
3. rendit llojet e mjeteve të transportit dhe rregullat për sjelljen e sigurt të udhëtarëve në mjetet e transportit dhe

Nxënësi/nxënësja do të zhvillojë:

1. ndjenjat e dashurisë, kujdesit dhe përgjegjësisë ndaj kafshëve dhe bimëve dhe
2. ndërgjegjësim për domosdoshmërinë e sjelljes së sigurt.

Përmbajtjet (dhe nocionet):

- Si të njoh rreziqet në mjedis dhe të mbrohem prej tyre (rreziku, siguria, mbrojtja, objektet e rrezikshme, rreziku nga insektet dhe kafshët e tjera, rreziku nga bimë, rrezik nga të huajt, kimikale, goditje elektrike, rrufe, helmim, rrëmbim, abuzim)

Standardet e vlerësimit:

- Përmend mjete dhe fenomene potencialisht të rrezikshme në shtëpi dhe mjedisin (energji elektrike, zjarri, kimikalet, barnat, armët) dhe përshkruan situata të rrezikshme që lidhen me to.
- Sqaron (përmes një shembulli) se si të shmanget rreziku i objekteve dhe dukurive të rrezikshme.
- I përmend bimët potencialisht të rrezikshme (ferrat, hithrat, manaferrat, kërpudha) dhe kafshët (insektet, merimangat, gjarpërinjtë) dhe përshkruan situata të rrezikshme që lidhen me to.
- Shpjegon (përmes një shembulli) se si të shmanget rreziku i bimëve dhe kafshëve të rrezikshme.

	<ul style="list-style-type: none"> • Përmend situata potencialisht të rrezikshme me persona të panjohur dhe përshkruan situata të rrezikshme që lidhen me ta. • Shpjegon (përmes një shembulli) se si të shmangen situatat e rrezikshme me persona të panjohur.
<ul style="list-style-type: none"> • Si të kujdesemi për kafshët dhe bimët (kafshët shtëpiake, kafshët endacake, barin, lulet, pemët): 	<ul style="list-style-type: none"> • E përshkruan dhe krahason kujdesin që u nevojitet llojeve të ndryshme të kafshëve shtëpiake (kotele, qen, papagall, peshk akvariumi). • Jep shembuj të sjelljes së duhur dhe të papërshtatshme ndaj kafshëve të pastreha. • Jep shembuj të sjelljes së duhur dhe të papërshtatshme ndaj bimëve në mjedis.
<ul style="list-style-type: none"> • Si të kontribuoj për sigurinë time dhe të tjerëve në trafik (trafiku tokësor, ajror dhe ujor, mjetet e transportit, makinë, aeroplan, tren, autobus, varkë, anije, rregullat e sjelljes në mjetin transportues) 	<ul style="list-style-type: none"> • I grupon mjetet e transportit sipas llojit të trafikut (tokësor, ajror dhe ujor). • I përmend rregullat për sjelljen e sigurt të pasagjerëve në makina, avionë, trena dhe varka. • I parashikon pasojat e mosrespektimit të rregullave të sjelljes së sigurt të pasagjerëve në mjetet e transportit

Shembuj të aktiviteteve:

- Nxënësit, të ndarë në grupe, marrin 4 fotografi që tregojnë: një prizë të dëmtuar, një shishe të hapur me acid klorhidrik, një kuti me ilaçe, një armë. Nxënësit, brenda grupit, diskutojnë për çdo objekt në foto dhe nëse dhe çfarë lloji rreziku mund të shkaktojë. Më pas, ata shkruajnë secili nga një fjali për një situatë të rrezikshme me ato objekte (p.sh. Marko e theu prizën kur e goditi topin dhe shkëndija filloi të fluturonte prej tij; Vëllai i vogël i Emines e gjeti ilaçin nga gjyshja e tij dhe duke menduar se ishte karamelë donte ta hante, etj.).

Një përfaqësues nga secili grup lexon fjalitë. Më pas zhvillohet një diskutim (secili pjesëmarrës në diskutim jep shembullin e tij) për objektet potencialisht të rrezikshme në shtëpi dhe mjedis dhe çfarë pasojash mund të shkaktojnë. Së fundi, jepen rekomandime në lidhje me mënyrën e shmangies së rreziqeve të rrezikshme objekte dhe fenomene (p.sh., nëse priza është e prishur, mos futni pajisje elektrike në të; mos merrni ilaçe vetë, etj.).

- Arsimtari shkruan në tabelë: hithra, trëndafili, kërpudha dhe bleta. Nxënësit tregojnë se çfarë përfitimi mund të ketë një person prej tyre (për shembull, hithrat përdoren për të bërë byrekë dhe zierje, kërpudhat përdoren për të gatuar ushqim, një buqetë me trëndafila jepet si dhuratë për një rast të caktuar, hahet mjaltë nga bletët) . Më pas arsimtari kërkon që nxënësit të mendojnë nëse këto kafshë dhe bimë, përveçse janë të dobishme, mund të paraqesin rrezik për njerëzit (thimbja e hithrave, helmimi nga kërpudha, pickimi nga gjemba, "kafshimi" nga bleta). Më pas, të ndarë në grupe, nxënësit duhet të shkruajnë disa shembuj tjerë të bimëve dhe kafshëve potencialisht të rrezikshme, të cilat ata i paraqesin para gjithë klasës, duke shpjeguar pse janë të rrezikshëm. Së fundi, jepen rekomandime se si të shmangni rreziqet e bimëve dhe kafshëve të rrezikshme (p.sh. të trajtoni hithra me doreza, të mos zgjidhni vetë kërpudhat, të mos shqetësoni bletët, etj.).

- Nxënësit ndjekin një paraqitje vizuale të situatave të rrezikshme me persona të panjohur (p.sh. hyrja në shtëpi për shkak të vjedhjes duke pretenduar dhe lidhur fëmijën, rrëmbimi i një fëmije nga rruga, joshja e fëmijës me dhurata në një automjet për shkak të abuzimit. (Alternativa: situatat mund të përshkruhen dhe t'u jepen me shkrim.) Pas çdo situatë, nxënësit diskutojnë se në çfarë rrethanash mund të ndodhë ajo që tregohet. Më pas, të ndarë në grupe, ata përgatisin "rregullat" e sjelljes: kur janë vetëm në shtëpi (p.sh. mbyll derën, nuk ua hap derën të huajve), (2) kur dalin për të luajtur (unë dal të luaj nëse kam shoqëri, nuk largohem me të huaj, nuk futem në makinë me njerëz të panjohur, nuk flas me të rritur e të panjohur) dhe (3) kur shkojnë në shkollë (gjithmonë ndjek një rrugë të njohur, nuk flas me të huajt rruges, ik nëse me ngacmon i huaji, nga të panjohurit nuk pranoj asgjë). Secili grup paraqet atë që ka përgatitur dhe ata së bashku bien dakord për rregullat përfundimtare dhe i shkruajnë ato në një poster.

- Nxënësit, të ndarë në grupe, u jepet detyrë të imagjinojnë se kanë këto kafshë shtëpiake: një qen, një kotele, një peshk akvariumi dhe një papagall. Secili grup duhet të përshkruajë se si duhet të kujdeset për secilin prej tyre (p.sh. si duhet ta ushqejnë atë, si duhet të ruajnë higjienën e kafshës shtëpiake gjithashtu edhe në shtëpi, etj.). Pas prezantimit të grupeve lihet hapësirë që nxënësit të flasin për përvojat e veta me një kafshë shtëpiake, duke treguar se ku jeton/jetuar, nëse janë kujdesur vetë për të apo thjesht kanë ndihmuar prindërit e tyre (në çfarë konsiston ndihma), etj. Në fund, secili grup bën një poster me tekst dhe foto për një nga katër kafshët shtëpiake me temën "Çfarë kujdesi ka nevojë kafsha ime?"

- Nxënësit, të ndarë në grupe, marrin një fletë pune me disa përshkrime të sjelljeve të përshtatshme dhe të papërshtatshme ndaj kafshëve të pastrehë (p.sh. Gjuajtja me gurë ndaj qenve të pastrehë. Kapja e maceve të rrugës nga bishti dhe rrotullimi i tyre. Lënia e ushqimit për macet e pastreha. Lënia e ujit për qentë endacakë.) dhe ndaj bimëve në mjedis (p.sh. Mbledhja e luleve në parqe. Kujdesi për të mos luajtur me top pranë fidanëve të rinj. Shqyerja e gjetheve nga pemët në rrugë). Për çdo përshkrim, përcaktoni nëse ka të bëjë për sjellje të përshtatshme ose të papërshtatshme dhe diskutoni pse e konsiderojnë të tillë. Pas përfundimit të punës, aersimtari fillimisht pyet për kafshët e pastreha: cilat përshkrime tregojnë sjellje të papërshtatshme, u kërkon grupeve një shpjegim se përse i konsiderojnë ato për të tilla dhe u lë hapësirë nxënësve që të mos marrin shembuj shtesë të sjelljes së papërshtatshme ndaj kafshëve të pastrehë. E njëjta procedurë përsëritet edhe për sjelljen e duhur ndaj kafshëve të pastreha. Kur mbaron diskutimi për kafshët endacake, fokusi kalon te bimët përreth dhe i gjithë procesi përsëritet, fillimisht për të papërshtatshmet, pastaj përsjelljen e duhur. Në fund, bashkërisht konstatohet se përse një sjellje e caktuar ndaj kafshëve dhe bimëve të pastreha në mjedis konsiderohet e përshtatshme/e papërshtatshme.

- Nxënësit, të ndarë në grupe, u jepet detyrë të bëjnë një udhëzim me titull "Trego dashuri dhe kujdes edhe për mua", ku do të shprehin me një tekst të shkurtër dhe vizatime se si njerëzit duhet të sillen dhe të ndihmojnë kafshët e pastreha (ushqyer ato në në vendin e duhur, njoftoni qendrat e kujdesit për kafshët, lini ujë për to gjatë temperaturave të larta, lini dyert e ndërtesave të hapura dhe lini kanavacë në temperatura të ulëta për t'i mbajtur kafshët të ngrohta, të ndihmojnë nëse munden në kujdesin e një kafshe). Ata e vendosin udhëzimin e hartuar në një tabelë në korridorin e shkollës, me ndihmën e mësuesit ose e fotografojnë dhe e ngarkojnë në faqen e internetit të shkollës.

- Nxënësit, të ndarë në grupe, u jepen lodra, materiale kartoni ose fotografi të mjeteve të ndryshme të transportit (makina, autobusë, kamionë, trena, anije, varka, gliderë, aeroplanë, helikopterë etj.) me detyrë që t'i grupojnë sipas vendit/lëvizjes që i përkasin:

në tokë, në ujë ose në ajër. Më pas, secili grup merr 3 lista të veçanta, në secilën prej të cilave shkruhet një lloj trafiku: tokësor, ajror dhe ujë. Arsimtari tregon një automjet dhe nxënësit marrin fletën me emrin e llojit të trafikut dhe mësuesi shkruan emrin e mjetit në tabelë, nën kolonën e titulluar sipas llojit përkatës.

- Nxënësit të ndarë në grupe u jepet detyrë të shkruajnë 3 rregulla për sjelljen e sigurt të pasagjerëve në makinë, në aeroplan, në tren dhe në varkë (p.sh., menjëherë pasi të keni hyrë në makinë, vendoset rripi i sigurimit, gjatë drejtimit të makinës nuk guxoni të nxirrni kokën nga dritarja, fëmijët nën 10 vjeç nuk duhet të hipin në sediljen e përparme, gjatë ngritjes apo uljes së avionit, nuk guxoni të ngriheni nga vendi, ndërsa udhëtoni me tren nuk guxoni të nxirrni kokën nga dritarja, deri sa jeni të hipur në një varkë nuk duhet të lëvizni në varkë). Pasi që secili grup të ketë lexuar rregullat, arsimtari hap diskutimin e pasojave të mosrespektimit të rregullave për sjellje të sigurt në komunikacion, dhe pas theksimit të shembujve të ndryshëm të pasojave gjatë sjelljes së pasigurt, arrihet në përfundimin se çdo pjesëmarrës në çdo lloj trafiku duhet të respekton disa rregulla për të garantuar sigurinë e pasagjerëve, por edhe të pjesëmarrësve tjerë në trafik. Në fund, nxënësit shënojnë të gjitha rregullat që i kanë përvetësuar në një fletë të madhe që do ta vendosin në vend të dukshëm në klasë.

Tema: ***E DUA VENDIN TIM***

Numri i përgjithshëm i orëve: **13**

Rezultatet nga mësimi:

Nxënësi/nxënësja të jetë i/e aftë të:

1. I rendit dhe përshkruan liqenet natyrore, malet më të mëdha, lumenjtë më të gjatë, parqet kombëtare dhe bukuritë e tjera natyrore të vendit tonë dhe emërton liqenet, malet dhe lumenjtë më të njohur; bukuritë natyrore;
2. I emërton gjuhët që mësohen në arsimin fillor dhe tregon njohuri për disa fraza nga gjuhë të ndryshme;
3. shpjegon se si fëmijët mund të kontribuojnë për vendin e tyre duke mbrojtur natyrën, duke u arsimuar, duke respektuar diversitetin dhe duke ndihmuar të tjerët kur është e nevojshme dhe
4. thekson dhe shpjegon se si vendi ynë është i lidhur me botën përmes trafikut dhe internetit.

Nxënësi/nxënësja do të zhvillojë:

1. respektimin e diversitetit bazuar në përkatësinë gjuhësore/etike dhe
2. ndjenjën e përkatësisë ndaj shtetit dhe kultivon ndjenja patriotike.

Përmbajtjet (dhe nocionet):

Standardet e vlerësimit:

- Bukuritë e vendit tim
(Liqeni i Ohrit, Prespës dhe Dojranit, Korabit, Malit Sharr, Babës, Vardarit, Parkut kombëtar, Mavrovë, Galiçicë, Pelister, Mali Sharr, destinacion turistik, qendër skijimi, Kodra e Diellit

- I përmend tre liqenet më të mëdhenj natyrorë në RMV sipas madhësisë dhe i tregon në hartën gjeografike të RMV-së.
- I përmend tre malet më të larta në RMV sipas lartësisë dhe i tregon ato në hartën e RMV.
- Përshkruan rrjedhën e lumit Vardar nëpërmjet burimit dhe qytetet nëpër të cilat ai rrjedh dhe e tregon atë në hartën e RMV-së.

<p>Mavrovë, Krushevë, Ohër, Strugë, Prespë, Dojran, ujëvarë)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • I përmend parqet kombëtare në RMV, i tregon në hartë dhe shpjegon pse janë shpallur parqe kombëtare. • I përmend dhe përshkruan të paktën dy destinacione turistike në RMV nga natyrëa së ndryshme. • Përmend të paktën dy bukuri të tjera natyrore në RMV dhe shpjegon pse ato konsiderohen bukuri natyrore.
<ul style="list-style-type: none"> • Në vendin tim mësohen gjuhë të ndryshme (Gjuha maqedonase, gjuha shqipe, gjuha turke, gjuha serbe, gjuha boshnjake) 	<ul style="list-style-type: none"> • I përmend gjuhët e mësimin në arsimin fillor. • E përmend emrin e shtetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut në të paktën dy nga gjuhët mësimore. • Përshëndet dhe prezantohet në një gjuhë tjetër mësimore të ndryshme nga gjuha që mësoni në shkollë.
<ul style="list-style-type: none"> • Çfarë mund të bëj për vendin tim? 	<ul style="list-style-type: none"> • I përmend mënyrat e radhës në të cilat fëmijët mund të kontribuojnë për tokën: ta mbrojmë natyrën, të fitoj arsim, i respektoj ata që janë të ndryshëm nga unë dhe ndihmoj kur është e nevojshme • Sqaron (përmes shembujve) se si fëmijët duhet të mbrojnë natyrën (të mos ndotin natyrën dhe të kursejnë burimet) • Sqaron (përmes shembujve) se si arsimimi kontribuon në zhvillimin e vendit • Saron (përmes shembujve) se si fëmijët mund të respektojnë të tjerët që janë të ndryshëm nga ata (ata që flasin një gjuhë tjetër, që mendojnë ndryshe nga ata ose nuk mund të bëjnë diçka që munden të tjerët). • Sqaron (përmes shembujve) se si fëmijët mund të ndihmojnë ata që kanë nevojë për ndihmë
<ul style="list-style-type: none"> • Vendi im është i lidhur me botën (aeroport, port, stacion hekurudhor, stacion autobusi, vendkalim kufitar, pasaportë, internet, telefon, tablet, kompjuter) 	<ul style="list-style-type: none"> • I përmend mënyrat se si mund të udhëtohet nga vendi ynë drejt vendeve të tjera të botës. • E sqaroni mënyrën e kalimit të kufirit kur udhëtoni me mjete të ndryshme transporti. • E se si njerëzit nga vende të ndryshme lidhen përmes internetit.
<ul style="list-style-type: none"> • Në disa orë rresht nxënësit (të ndarë në grupe) bëjnë libra me titullin “E dua vendin tim”. Secili grup, për secilën nga temat e radhës, bën kërkime në internet (mund të përdorin edhe Google Earth), zgjedh fotot për librin dhe shkruani tekste shumë të 	

shkurtra sipas kërkesave të radhës:

1. Shkruani një tekst të shkurtër për liqenet e Ohrit, Prespës dhe Dojranit duke krahasuar madhësinë e tyre, i ilustroni me fotografi dhe i rrethoni me stilolapsa në një foto nga harta RMV
 2. Shkruani një tekst të shkurtër për Korabin, Malin Sharr dhe Malin Baba në të cilin krahasoni gjatësinë e tyre, i ilustroni me fotografi dhe i rrethoni me stilolapsa në një foto të hartës RSM
 3. Shkruani një tekst për Vardarin se ku buron dhe nëpër cilat qytete kalon, e tregoni lumin përmes fotografive dhe në hartën e RSM e theksoni me një stilolaps dhe i rrethoni qytetet nëpër të cilat rrjedh.
 4. Për Mavrovën, Galiçicën, Pelisterin dhe Malin Sharr shkruani një tekst të shkurtër ku shpjegojnë pse janë parqe kombëtare dhe për çfarë njihen më shumë dhe i ilustroni me foto.
- Arsimtari paraqet një foto të njerëzve që rreziten në plazh dhe notojnë në ujë dhe një tjetër që bëjnë ski dhe bëjnë sajë në mal. Ai përdor fotot për të nxitur nxënësit, të ndarë në grupe, të japin shembuj me përvojat e veta ose të njerëzve të tjerë për atë që zakonisht bëhet gjatë pushimit veror dhe dimëror dhe ku në RMV shkohet për pushime verore ose dimërore.. Përmes një diskutimi të hapur, u konstatua se destinacionet më të shpeshta verore janë Ohri, Struga, Dojrani, Prespa, ndërsa destinacionet dimërore më të shpeshta janë Kodra e Diellit, Mavrova, Krusheva dhe Pelisteri. Arsimtari i shkruan këto destinacione në tabelë dhe nxënësit kërkojnë foto të tyre në internet.
 - Nxënësit në grup hulumtojnë në internet për bukuri të tjera natyrore (përveç liqeneve, maleve, lumenjve tashmë të mësuara) në RMV (p.sh. ujëvarat e Smolarskit, Matka, Galiçnik). Secili grup prezanton para të tjerëve se çfarë bukurish të tjera natyrore ka zbuluar dhe bën një listë të tyre. Të gjithë nxënësit së bashku vendosin se cilën nga bukuritë natyrore do të tregojnë më në detaje dhe secili grup fillon të punojë me njërin prej tyre. Nxënësit e grupit vendosen në rolin e një agjenti turistik, i cili do t'u prezantojë turistëve bukuritë e tyre natyrore për t'i tërhequr ata për të vizituar. Për këtë qëllim përgatit material promovues që përmban ilustrime dhe një tekst të shkurtër. Në fund bëhet një ekspozitë me materialet e përgatitura.
 - Arsimtari përdor prezantime audio-vizuale për emrin e shtetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut për secilën gjuhë mësimore veç e veç - çdo prezantim përmban tekstin e emrit të shkruar në shkrimin origjinal, të ndjekur nga shqiptimi. Së pari, ai tregon secilën nga pesë prezantimet njëra pas tjetrës, thotë se në cilën gjuhë tregohet titulli, pas së cilës të gjithë nxënësit përsërisin njëkohësisht titullin e vendit në gjuhën e paraqitur. Më pas, secili nxënës merr një sërë kartash (format A5, mundësisht me ngjyra të ndryshme) – në secilën prej tyre (me përmasa të mëdha) shkruhet një nga shkronjat e radhës: M, SH, T, S dhe B, të cilat përfaqësojnë shkronjat e para nga gjuhët që zhvillohet mësimi në arsimin fillor. Arsimtari tregon disa herë emrat e vendit (shtetit) në gjuhë të ndryshme në një rend të ndryshëm dhe pas çdo emri të shfaqur, secili nxënës ngre një nga shkronjat me anë të së cilës identifikon gjuhën dhe të gjithë ata që e kanë identifikuar saktë kanë mundësinë të përsëritni njëkohësisht emrin e shtetit në gjuhën përkatëse.
 - Arsimtari përdor prezantime audio-vizuale në të cilët fëmijët e moshës së shkollës fillore - secili fëmijë (një djalë dhe një vajzë)

prezantohen në një nga gjuhët mësimore duke thënë: "Përshëndetje. Jam [emër, pa mbiemër], nga [vendbanimi]". Rekomandohet që gjatë prezantimit të zgjidhni vendin ku ndodhet shkolla si vendbanim. Së pari, ai tregon secilën nga dhjetë prezantimet një nga një, thotë se në cilën gjuhë është, pas së cilës të gjithë nxënësit e përsërisin prezantimin me zë të lartë në të njëjtën kohë. Më pas nxënësit luajnë një kuiz. Pas ndarjes në grupe, secili grup merr një sërë letrash të përgatitura për aktivitetin e mëparshëm. Arsimtari u tregon atyre prezantimet në një rend të përzier (shumë herë)

dhe pas çdo prezantimi grupet marrin një kohë të shkurtër për të identifikuar gjuhën dhe për të ushtruar prezantimin nga brenda. Pasi të ketë kaluar koha, secili grup merr kartën që përcakton gjuhën dhe të gjithë nga grupi prezantohen në të njëjtën mënyrë. Çdo grup për identifikimin e saktë të gjuhës merr 3 pikë dhe për paraqitjen e saktë të gjuhës përkatëse merr 5 pikë. Grupi që mbledh më shumë pikë fiton.

- Nxënësit, të ndarë në katër grupe, marrin një fletë pune me titull "Si mund të kontribuoj për vendin tim", në të cilën renditen katër mënyrat e radhës (me një hapësirë për të shkruar nën secilën prej tyre): (1) Ruajtja e natyrës: mbrojtja e natyrës dhe kursimi i burimeve, (2) Përvetësimi i një arsimit - fitimi i një profesioni përmes arsimit, (3) respektimi i të ndryshëve - ata që flasin një gjuhë tjetër, kanë një mendim të ndryshëm ose nuk mund të bëjnë diçka që të tjerët munden dhe (4) Duke ndihmuar ata në nevojë.
- Detyrë e grupeve është që secili të japë shembuj konkretë të sjelljes, që tregojnë se si fëmijët mund të kontribuojnë për secilin. Për secilën nga katër mënyrat (një nga një) grupet lexojnë përgjigjen dhe përpara se të kalojnë në tjetrën, së bashku përmbledhin shembujt e dhënë. Në fund, secili grup duhet të bëjë një poster me ilustrime dhe një tekst të shkurtër për një nga sjelljet.
- Nxënësit të ndarë në grupe marrin një kartë me një foto të një destinacioni në vendet fqinje ose në botë (p.sh. Londra në Britaninë e Madhe, Nju Jorku në SHBA, Prishtina në Kosovë, Bansko në Bullgari, Korfuzi në Greqi etj.). Me ndihmën e Google Maps, ata përcaktojnë se sa larg është destinacioni "i tyre" nga vendi ynë dhe si të arrijnë atje. Në një fletë pune të veçantë, ata rrethojnë një nga përgjigjet e ofruara, e cila i referohet mjeteve të transportit që mund dhe/ose duhet të përdorin për të arritur atje (makinë, autobus, tren, aeroplan, varkë), nga ku nisët (shtëpi, autobus, stacion, hekurudhë, stacion, aeroport, port). Secili grup prezanton punën e bërë dhe përmes diskutimit arrihet në përfundimin se mjeti i transportit që do të përdoret varet nga vendi ku po udhëtoni dhe largësia deri në atë vend. Arsimtari drejton një diskutim se si duket një pasaportë (ajo ka emrin e vendit në kopertinë, përmban një foto dhe informacione për pronarin), pse duhet mbajtur pasaporta kur udhëtoni jashtë vendit, si dhe ku përdoret (i jepet policit përgjegjës në një vendkalim kufitar).

Nxënësit që kanë kaluar ndonjëherë kufirin tregojnë përvojat e tyre në pikat kufitare. Në fund, konstatohet se pasaporta është një dokument që shërben për të identifikuar personin që udhëton jashtë vendit dhe për të regjistruar se kur dhe ku ka udhëtuar personi.

- Fillohet një diskutim me nxënësit se si, pa udhëtuar, ata mund të njohin të njëjtat destinacione nga aktiviteti i mëparshëm.

Pas përfundimit
se kjo mund të bëhet duke përdorur internetin, diskutimi vazhdon rreth pajisjeve që lejojnë përdorimin e internetit (telefon, tablet, kompjuter). Nxënësit, të ndarë në grupe, duke përdorur njëri nga pajisjet, vizitojnë virtualisht Disneyland-in në Paris.

INKLUZIVITETI, BARAZIA / NDJESHMËRIA GJINORE, NDËRKULTURA DHE INTEGRIMI MES LËNDËVE

Mësuesi siguron inkluzivitet duke përfshirë të gjithë nxënësit në të gjitha aktivitetet gjatë orës së mësimit. Ai i mundëson secilit fëmijë të angazhohet në mënyrë njohëse dhe emocionale përmes përdorimit të qasjeve të përshtatshme (individualizimi, diferencimi, puna në grup, mbështetja e shokëve në klasë). Gjatë punës me nxënës me aftësi të kufizuara, aplikon një plan arsimor individual (me rezultate të përshtatura të të mësuarit dhe standarde vlerësimi) dhe, kur është e mundur, përdor mbështetje shtesë nga persona të tjerë (asistentë personal dhe arsimor, ndërmjetësues arsimor, tutorë vullnetarë dhe profesionistë nga shkollat e qendrave resurse). Monitoron të gjithë nxënësit rregullisht, veçanërisht ata nga grupet e cenueshme, në mënyrë që të jetë në gjendje të identifikojë vështirësitë e të mësuarit në kohën e duhur, për t'i inkurajuar dhe mbështetur ata në arritjen e rezultateve nga të mësuarit.

Gjatë realizimit të aktiviteteve, mësuesi i trajton njësoj si djemtë ashtu edhe vajzat, duke u kujdesur që të mos u caktojë role stereotipike gjinore. Gjatë formimit të grupeve të punës, bëhet një përpjekje për të siguruar balancën gjinore. Gjatë zgjedhjes së materialeve mësimore përdoren shembuj të cilët promovojnë interkulturalizmin (për shembull, këngët dhe folklori në gjuhët e bashkësive etnike).

Gjithmonë kur është e mundur, mësuesi përdor integrimin e aktiviteteve/koncepteve nga lënda *Shoqëria* me përmbajtjet/standartet nga lëndët e tjera në planifikimin dhe realizimin e mësimit. Në këtë mënyrë, kjo lëndë i motivon nxënësit në mësimin e lëndëve të tjera dhe ndihmon në zotërimin e tyre më të lehtë.

VLERËSIMI I TË ARRITURAVE TË NXËNËSVE

Për t'i mundësuar nxënësve të arrijnë standardet e pritura të vlerësimit, mësuesi monitoron vazhdimisht aktivitetet e nxënësve gjatë mësimdhënies dhe mësim nxënies dhe mbledh informacion në lidhje me përparimin dhe arritjet e nxënësve. Për pjesëmarrjen në aktivitete, nxënësit marrin informacione kthyesë të cilat tregojnë nivelin e suksesit në realizimin e aktivitetit/detyrës dhe jepen udhëzime për përmirësim (vlerësim formues). Ky komponent është një pjesë integrale e planifikimit të mësuesve për mësimdhënien dhe mësimin. Për atë qëllim, arsimtari monitoron dhe vlerëson:

- përgjigjet me gojë në pyetjet e parashtruara nga mësuesi ose nga shokët klasës,
- përgjigjet në kuize të cilat janë pjesë e mësimit, придонесот во изведување на заклучоците,
- fletat e punës,

- listat e shënimeve, listat kontrolluese dhe shënimet anekdotike të mësuesit,
- detyrat e shtëpisë,
- funksionet praktike lidhur me standardet për vlerësim.

Pas përfundimit të mësimit të secilës temë, nxënësit marrin një notë përmbledhëse në formën e një përshkrimi të standardeve të arritura të vlerësimit. Në bazë të ecurisë së konstatuar nëpërmjet teknikave dhe metodave në vlerësimin formativ kryhet vlerësimi sumativ i cili përshkruan arritjet e nxënësit.

Fillimi i zbatimit të programit mësimor	Viti 2023/2024
Institucioni/përfaqësuesi i programit	Byroja e Zhvillimit të Arsimit
Në pëlqim me nenin 30, paragrafi 3 nga Ligji për Arsim Fillor (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut” nr. 161/19 dhe 229/20) ministri i Arsimit dhe Shkencës e miratoi këtë program mësimor nga lënda e <i>Shoqërisë për klasën III.</i>	nr. 12-14413/6 28.11.2022 Ministria e Arsimit dhe e Shkencës, Doc. dr. Jeton Shaqiri